

MEDUZA, VERSACE IN OLGICA?

Umetnostna zgodovina
(RAZISKOVALNA NALOGA)

Avtor: *Tomaž Kelnerič*

Mentorica: *mag. Renata Debeljak, prof. slovenščine*

Somentorica: *Tatjana Štefanič, kustodinja za kulturno zgodovino, Pokrajinski muzej Ptuj–Ormož*

Prevajalec povzetka: *mag. Vojko Jurgec, prof. angleščine*

Ptuj, 2018

ZAHVALA

Pri izdelavi raziskovalne naloge mi je pomagalo več učiteljev in drugih zunanjih strokovnjakov.

Najprej bi se rad zahvalil učencem višjih razredov, da sem jim lahko predstavil raziskovalno nalogo in zgodbo o Meduzini glavi. Učenci so prav tako izdelali veliko čudovitih likovnih del na temo Meduze. Nekatera sem vključil v nalogo.

Najlepše se zahvaljujem mentorici mag. Renati Debeljak za pomoč pri zasnovi naloge in za lektoriranje naloge. Učitelju mag. Vojku Jurgecu gre hvala za prevod povzetka in ključnih besed v angleški jezik. Hvala tudi ravnateljici šole Heleni Ocvirk za pomoč pri iskanju posnetka Meduzine glave pred obnovo. Zahvaljujem se tudi učiteljici Nini Kolarič, učiteljici za likovno vzgojo. Pri njenih urah so učenci Olgice izdelali mnoge likovne izdelke z Meduzo.

Hvala tudi mojim staršem za pomoč pri izdelavi Meduzine glave iz papirmašeja. Prav tako se za pomoč pri dokončanju mojega likovnega izdelka zahvaljujem mag. Boštjanu Roškarju, restavratorju za les v Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož. Zahvaljujem se tudi Tatjani Štefanič, muzejski kustodinji za kulturno zgodovino. Bila je somentorica moje raziskovalne naloge. Usmerjala me je pri izbiri literature in spletnih virov ter z napotki pomagala pri nastajanju celotnega empiričnega dela.

POVZETEK

Osnovno šolo Olge Meglič obiskujem deveto leto. Vsak šolski dan najmanj dvakrat vstopim in izstopim skozi velika vrata naše šole. Na prvi pogled nič posebnega, saj to počnejo vsi učenci in učitelji naše šole. Skoraj nihče izmed njih pa ni vedel do nedavnega, kaj predstavlja kamnita figura nad vhodnimi vrati. Prav zaradi tega sem se odločil za raziskovalno nalogo, v kateri sem opisal Meduzino glavo, ki varuje zgradbo. Meduza je omenjena v zgodbah iz grške in rimske mitologije. Njen lik najdemo tudi v likovni, glasbeni, gledališki in filmski umetnosti. In še marsikje drugje. Tako podobo Meduzine glave najdemo tudi pri italijanskemu modnemu oblikovalcu Versaceju. Lik Meduze je zaščitni znak njegove modne znamke. Prav zaradi tega sem raziskovalni nalogi dal malo nenavaden naslov: »*Meduza, Versace in Olgica?*«. Na prvi pogled se zdi, da ti trije liki nimajo prav nič skupnega.

V nalogi sem se ukvarjal z vprašanjem, kdo sploh je bila Meduza. Legende pripovedujejo, da je bila nekdanja lepa ženska, ki jo je boginja Atena spremenila v grozno pošast. Namesto las je imela na glavi kače. Njen pogled je bil tako smrtonosen, da je vsakdo, ki jo je pogledal, okamenel. Njenim grozodejstvom je naredil konec junak Perzej, ki ji je odsekal glavo. V nalogi sem raziskoval zgodbe iz antične mitologije, v katerih je omenjena Meduza in njene sestre Gorgone. Poiskal sem različne upodobitve Meduze v umetnosti in različna mitološka bitja, ki so povezana s kačami. Raziskal sem tudi, zakaj je Meduzina glava na stavbi, ki so jo zgradili pred 118 leti. V stavbi je bila najprej ptujska gimnazija, danes pa je v njej Osnovna šola Olge Meglič (Olgica na kratko). Poskušal sem najti tudi upodobitve Meduzine glave, ki so se do danes ohranile pri nas oziroma v naši bližini. Raziskal sem, kakšen vpliv je imela Meduza na poimenovanje živali in rastlin, astroloških pojavov, na film, glasbo in literaturo. Prav tako me je zanimalo, zakaj so Meduzino glavo kot zaščitno postavljali na hiše in na grobove.

KLJUČNE BESEDE

grška in rimska mitologija, Meduza, Meduzina glava.

ABSTRACT

The author has been attending Primary School OŠ Olge Meglič for nine years. He has entered and exited through the school doorway at least twice every school day. Nothing out of the ordinary, as this is done by all the students and teachers of that school. However, none of them have known what the stone figure above the entrance door represented until recently. That is why he chose to do a research paper on Medusa's Head, which is protecting the building. Medusa appears in Greek and Roman myths. She has also been depicted in art, music, theatre and films. Medusa's Head can also be found in the logo of Versace, a famous Italian fashion designer.

This research paper tries to ascertain who Medusa really was. Legends say that she had been a beautiful woman who was turned into a monster with snakes in place of hair by the Greek goddess Athena. Gazers upon her face would turn to stone. The paper researches the Greek myths in which Medusa and Perseus, who beheaded her, appear. It also presents her depictions in the arts and provides suggestions other legendary serpents. Furthermore, it tries to find out, why Medusa's Head is depicted on that school's building, why it was placed into tombs and where else in Slovenia it can be found. Finally, it presents the influence that Medusa has had on naming animals and plants, astrological phenomena, films, music and literature.

KEYWORDS

Greek and Roman Mythology, Medusa, Medusa's Head.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
1.1 Namen in cilji naloge.....	7
1.2 Struktura naloge.....	8
1.3 Metode dela.....	8
1.4 Hipoteze.....	8
2 TEORETIČNI DEL	9
2.1 Meduzina glava na pročelju Olgice.....	9
2.1.1 Opis Meduzine glave.....	9
3 EMPIRIČNI DEL	10
3.1 Sestre Gorgone in Meduza v grški in rimski mitologiji.....	10
3.2 Perzejeva zgodba in njegovo obglavljenje Meduze.....	11
3.3 Bitja, ki so nastala iz krvi Meduze.....	13
3.4 Nekatera mitološka bitja s kačami.....	14
3.5 Upodobitve Meduze v umetnosti.....	15
3.6 Zaščitna (apotropejska) moč Meduzine glave.....	16
3.7 Znameniti italijanski modni oblikovalec Versace in njegov zaščitni znak.....	18
3.8 Kako je Meduza s Perzejem prišla na nebo.....	19
3.9 Vpliv pripovedk, bajk in legend o Meduzi na literaturo.....	19
3.10 Odmevi Meduzine zgodbe v gledališki, filmski in glasbeni umetnosti.....	21
3.11 Vpliv Meduzine podobe na poimenovanja živali, rastlin in medicinskih pojavov.....	21
4 PREDSTAVITEV MEDUZINE GLAVE IN NJENE ZGODBE UČENCEM NAŠE ŠOLE	24
4.1 »Meduzin učinek« na učence naše šole ali »Meduzomanija«.....	25
5 ZAKLJUČEK	24
6 VIRI IN LITERATURA	31
6.1 Literatura.....	31
6.2 Viri z medmrežja.....	30

KAZALO SLIK

Slika 1: Načrt pročelja gimnazije iz leta 1899.....	9
Slika 2: Meduzina glava nad vhodnimi vrati Osnovne šole Olge Meglič.....	9
Slika 3: Meduzina glava s kačami v laseh in prepletom dveh kačjih repov pod brado.....	9
Slika 4: Meduzina glava pred obnovo šolskega pročelja.....	10
Slika 5: Meduzina glava po obnovi pročelja.....	10
Slika 6: Posoda s poslikavo Gorgone, grška umetnost.....	10
Slika 7: Posoda s poslikavo Gorgone Meduze, grška umetnost.....	10
Slika 8: Gorgona Meduza, poslikava na amfori, grška umetnost.....	10
Slika 9: Benvenuto Cellini: Perzej z Meduzino glavo.....	12
Slika 10: Gian Lorenzo Bernini, Meduzina glava.....	12
Slika 11: Antonio Canova: Perzej z Meduzino glavo.....	12
Slika 12: Tizian: Perzej in Andromeda.....	13
Slika 13: Luca Giordano: Perzej spremeni Fineja v kamen.....	13
Slika 14: Perzej z Meduzo, njenima otrokoma, sestrama Gorgonama, Ateno in Hermesom.....	14
Slika 15: Obglavljena Meduza med Krisaorjem in Pegazom.....	14
Slika 16: Herkul s srpastim mečem seka Hidrine glave.....	14
Slika 17: Junak Belerofont jezdi na krilatemu konju in ubija Himero.....	14
Slika 18: Troglavi pes Kerber.....	14
Slika 19: Meduzina glava, mozaik, pozna rimska doba.....	15

Slika 20: Meduzina glava, mozaik, rimska doba.....	15
Slika 21: Perzej z Meduzino glavo, stenska poslikava, rimska doba.....	15
Slika 22: Meduzina glava, delo neznanega slikarja.....	16
Slika 23: Amerighi da Caravaggio: Meduzina glava	16
Slika 24: Peter Paul Rubens: Meduza.....	16
Slika 25: Akroterij z Meduzino glavo, ki so ga našli v bližini Taranta.....	16
Slika 26: Meduza Rondanini.....	16
Slika 27: Bronasta glava Meduze iz 1. stoletja.....	16
Slika 28: Grobnica Spektacijev iz druge polovice 2. stoletja v Šempetru.....	17
Slika 29: Meduzine glave na rimskih nagrobnikih najdemo tudi na Hrvaškem.....	17
Slika 30: Nagrobnika iz 1. in 2. stoletja z upodobitvami Meduzine glave	17
Slika 31: Meduzina glava na pročelju Herlahove hiše v Laškem	17
Slika 33: Gema z Meduzino glavo, ki je po verovanju imela zaščitno moč.....	17
Slika 33: Perzej obglavlja Meduzo.....	18
Slika 34 Perzej odhaja z Meduzino glavo.....	18
Slika 35: Atena prejema v dar od Perzeja Meduzino glavo.....	18
Slika 36: Risba Versacejevega logotipa z Meduzino glavo.....	18
Slika 37: Relief Versacejevega logotipa z Meduzino glavo.....	18
Slika 38: Stropna svetilka "Meduza".....	18
Slika 39: Ozvezdje Perzeja na zvezdni karti	19
Slika 40: Dva asterizma v ozvezdju Perzeja: Meč in Glava Meduze.....	19
Slika 41: Harryjev plašč nevidnosti.....	20
Slika 42: Troglavi pes, ki straži vhod v dvorano, kjer je skrit kamen modrosti.....	20
Slika 43: Okamenela Hermiona.....	20
Slika 44: Lik Meduze iz filma »Clash of the Titans« (Spopad Titanov).....	21
Slika 45: Gledališka predstava SNG Maribor z naslovom »Bebop«	21
Slika 46: Naslovnica skladbe Petra Grundryja z naslovom »The Head of Medusa«	21
Slika 47: Na svetu živi veliko vrst meduz	22
Slika 48: Zeleni kačjerep iz družine gorgonoglavcev ali kačjerepov.....	22
Slika 49: Medicinski pojav, poimenovan Meduzina glava	22
Slika 50: Rastlina z imenom Meduzina glava.....	22
Slika 51: Postopek izdelave Meduzine glave iz papirmašeja.....	23
Slika 52: Meduzine glave, ki so jih učenci narisali z ogljem.....	24
Slika 53: Meduzine glave, ki so jih učenci narisali s svinčnikom.....	24
Slika 54: Meduzine glave, ki so jih učenci naredili z risanjem v tanjšo aluminijasto ploščo.....	25
Slika 55: Meduzine glave, ki so jih učenci oblikovali iz gline.....	25

1 UVOD

Osnovno šolo Olge Meglič obiskujem zadnje – deveto leto. Vsak šolski dan najmanj dvakrat vstopim in izstopim skozi velika vrata naše šole. Na prvi pogled nič posebnega, saj to počnejo vsi učenci in učitelji naše šole. Nihče izmed njih pa najbrž ne ve, kaj predstavlja kamnita figura nad vrati. Seveda tega tudi jaz nisem vedel, dokler me o tem ni na kratko poučila mama.

Prav zaradi tega sem se odločil za raziskovalno nalogo, v kateri sem želel raziskati, kaj sploh je »meduza«. Zanimalo me je ali gre zgolj za podobo, ki nima globljega pomena oziroma če ima ta podoba kakšno posebno funkcijo. Torej je bilo moje zanimanje usmerjeno v osrednje vprašanje, kaj počne Meduzina glava na stavbi naše šole. To stavbo so zgradili pred 118 leti. V stavbi je bila najprej ptujska gimnazija, danes pa je v njej Osnovna šola Olge Meglič ali krajše: Olgica (BRENCÉ, 2003). Ker sem prepričan, da vsaj nekateri učitelji poznajo zgodbo o Meduzini glavi, saj po mojem prepričanju učitelji vse znajo, me je bolj zanimalo, ali so z Meduzo seznanjeni tudi učenci. Prav tako me je zanimalo, ali so v preteklosti učenci in dijaki kdaj okameneli zaradi pogleda na strašljivo Meduzino glavo nad vhodnimi vrati?

Zanimalo me je, kdo je sploh bila Meduza? Legende pripovedujejo, da je bila nekdaj lepa ženska, ki jo je boginja Atena spremenila v grozno pošast. Namesto las je imela na glavi kače. Njen pogled je bil tako smrtonosen, da je vsakdo, ki jo je pogledal, okamenel. Njenim grozodejstvom je naredil konec junak Perzej, ki ji je odsekal glavo.

Meduza je omenjena v zgodbah iz grške in rimske mitologije. Njen lik najdemo tudi v likovni, glasbeni, gledališki in filmski umetnosti. In še marsikje drugje. Podobo Meduzine glave najdemo tudi pri italijanskemu modnemu oblikovalcu Versaceju.

1.1 Namen in cilji naloge

Glavni namen raziskovanja je bil, da se sam poučim in raziščem izjemno zanimivo in skrivnostno Meduzino glavo, njeno zgodovino, razširjenost in vsestranski pomen ter si tako dogovorim na vprašanje, zakaj se ta glava pojavi ravno na pročelju naše šole.

Ker pa obiskuje mojo šolo več kot 300 učencev, sem želel svoje znanje in rezultate raziskave posredovati tudi njim, da bi jih z le-temi seznanil in da bi tudi oni kdaj pa kdaj pogledali Meduzino glavo nad vrati, preden vstopijo v šolo. Da bi lahko temo predstavil drugim, sem moral najprej sam dobro spoznati Meduzo. Zato sem prebiral različno literaturo o tej temi. Poiskal sem najbolj prepoznavne upodobitve Meduzine glave in različne zanimivosti o njej. Naredil sem tudi kratko slikovno predstavitev z Meduzino in Perzejevo zgodbo za učence šole. Da bi jim približal Meduzino glavo, sem jo tudi izdelal v tehniki papirmašaja.

Moj namen je bil tudi, da bi učence seznanil z zanimivimi zgodbami iz grške in rimske mitologije. Danes so te zgodbe med mladimi na splošno že malo pozabljene. Vendar posamezne dele zgodb oziroma čudežne pripomočke lahko zasledimo tudi v delih današnjih pisateljev, kot na primer v knjigah o Harryju Potterju angleške pisateljice J. K. Rowling.

Cilj naloge je bil, da bi bilo o zaščitni vlogi kamnite Meduzine glave nad vrati naše šole seznanjenih čim več učencev, njihovih staršev in seveda učiteljev. Želel sem, da bi se učenci spet začeli zanimati za zanimive zgodbe iz grške in rimske mitologije.

1.2 Struktura naloge

Naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela.

V prvem delu sem predstavil namen in cilje naloge ter njeno strukturo, metodologijo dela, s katero sem si pomagal pri izdelavi naloge. V tem delu sem tudi opredelil temo, ki me je zanimala. Tako sem v prvem delu predstavil in opisal Meduzino glavo na pročelju Olgice.

Da bi bolje razumel, zakaj je Meduzina glava na pročelju šole, sem v drugem delu raziskal, kdo je bila Meduza in kdo vse nastopa v njeni zgodbi. Meduzino zgodbo sem iskal v različnih likovnih upodobitvah in v drugih delih. Prikazal sem vpliv njene podobe na različnih področjih.

V drugem delu sem predstavil tudi izdelavo Meduzine glave in učinek predstavitve moje teme učencem naše šole.

1.3 Metode dela

Pri izdelavi raziskovalne naloge sem uporabil različne metode dela:

- Na podlagi navodil obeh mentoric in opornih točk sem določil delovni naslov naloge.
- V različnih knjižnicah (šolska, mestna, muzejska) sem zbral literaturo in iz nje poiskal osnovne informacije o Meduzi in glavnih junakih v Meduzini zgodbi.
- Podatke sem iskal tudi na medmrežju. Tam sem dobil zelo veliko podatkov v angleškem jeziku. V nalogi je veliko slik, ki sem jih našel na različnih spletnih straneh. Ker so slike velikokrat boljše kot enake v knjigah, sem uporabil slike s spleta.
- Poiskal sem tudi druge stvari, ki so povezane z Meduzo: na primer živali, rastline, ozvezdja ..., ki so jih poimenovali po njej.
- Pripravil sem Powerpoint predstavitev, kjer sem predstavil Meduzino glavo in njeno zgodbo učencem višjih razredov.
- Iz papirmašerja sem s pomočjo staršev in muzejskega restavratorja izdelal Meduzino glavo, ki sem jo uporabil pri predstavitvi.
- Z metodo sinteze sem pojasnjeval rezultate analize dela.
- Zastavljene hipoteze sem potrdil ali ovrgel s pomočjo metode sklepanja (na podlagi pridobljenega znanja).

1.4 Hipoteze

Pri empiričnem delu raziskovalne naloge sem si postavil naslednja vprašanja oziroma naslednje hipoteze:

H1: Meduza je bila že od rojstva grda pošast s kačami v laseh.

H2: Njeno strašljivo glavo so postavljali samo na stavbe.

H3: Po Meduzi so poimenovali meduze (morsko živalsko vrsto).

H4: Seznanitev z Meduzino glavo, ki je nad šolskimi vrati, in z njeno zgodbo so učenci sprejeli z navdušenjem.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Meduzina glava na pročelju Olgice

Ptuj je mesto z zelo dolgo in bogato zgodovino. Današnja Prešernova ulica je osrednja ulica v starem mestnem jedru. Na ulici so mnoge stavbe, ki imajo različne figure na pročelju: na primer črno pobarvano masko moža, figure levov, ki prežijo nad vhodnimi vrati, grifone in druge živali z levjim ali kačjim telesom, figure z orlovo ali kačjo glavo, živali s kačjim repom ipd.

Na pročelju stavbe s hišno številko Prešernova 31 najdemo tudi figuro Meduze. Stavbo z razgibanim pročeljem so zgradili med letoma 1899 in 1900. Takrat je v njej dobila prostore gimnazija, ki je bila poimenovana po Francu Jožefu (takratnem cesarju Avstro-Ogrske, ki je praznoval svojo 70-letnico življenja). Na ptujski gimnaziji so med obema svetovnima vojnama poučevali mnogi znani Slovenci, med njimi pisatelj Anton Ingolič in umetnik France Mihelič. V tej stavbi danes domuje Osnovna šola, ki je ime dobila po narodni herojki Olgi Meglič (Vir: BRENCI, 2003; CIGLENEČKI, 2008; <http://www.spodnjepodravci.si/osebe/megli%C4%8D-olga/371/>).

Pročelje naše šole je nastalo pred 118 leti. V tistem času so gradbeniki in umetniki radi posnemali stavbe iz preteklih obdobij. Šolsko pročelje Olgice se zgleduje po stavbah, ki so jih gradili v renesansi. V času renesanse so umetniki in učenjaki obujali antično umetnost in znanje. Zato so v renesansi ponovno začeli upodabljati tudi junake, bogove in druga bitja iz grške in rimske mitologije (Vir: WOLF – MILLEN, 1969; SEMENZATO, 1979). Zaradi tega najbrž najdemo Meduzino glavo tudi nad vrati naše šole, ki ima neorenesančno pročelje.

Slike 1, 2, 3:

Levo: Načrt pročelja gimnazije iz leta 1899. (Vir: ZADRAVEC, 2016).

Sredina: Meduzina glava nad vhodnimi vrati Osnovne šole Olge Meglič. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

Desno: Sebastijan Kelnerič: Maketa pročelja Olgice. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

2.1.1 Opis Meduzine glave

Pravokotna vrata imajo zgoraj polkrožno zaključeno polje nadsvetlobe. Nad tem je v posebnem izstopajočem polju (sklepniku) nameščen kip Meduzine glave. Narejena je iz kamna. Meduza ima okoli okroglega obraza bujno pričesko iz valovitih kodrov. Levo in desno ji izza las lezeta dve kačji glavi. Pod brado pa ima preplet dveh kačjih repov. Pod njima je še motiv školjke. Meduza ima nagrbančeno čelo in spačen obraz, zato ne izgleda kot lepa ženska.

V lanskem letu so obnovili pročelje naše šole, saj je bilo zelo razpadajoče. Pročelje so ob koncu del tudi na novo prepleskali. To so storili tudi na Meduzini glavi. Primerjal sem Meduzino glavo s tisto, ki jo vidimo na starejši fotografiji. Zaradi debelega nanosa barve sta kači na njeni glavi sedaj malo manj razpoznavni.

Slike 4, 5:

Levo: Meduzina glava pred obnovo šolskega pročelja. (Vir: Simona Menoni, 2017).

Desno: Meduzina glava s kačami v laseh in prepletom dveh kačjih repov pod brado po obnovi pročelja. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

3 EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu sem raziskoval, kdo je sploh bila Meduza. Zanimalo me je tudi, na katerih področjih umetnosti (likovna, besedna idr.) se Meduzina glava pojavlja, kako se pojavlja, kdaj je nastal mit o Meduzi in kje vse Meduzo lahko še danes najdemo.

3.1 Sestre Gorgone in Meduza v grški in rimski mitologiji

V različnih knjigah in enciklopedijah, ki pišejo o mitih in legendah, je Meduza opisana kot ena od treh sester Gorgon. To so bile pošasti s kačjimi lasmi. Pod njihovim pogledom so ljudje okameneli od groze. Drugi dve Gorgoni (Evriala in Steno) sta bili v nasprotju z Meduzo nesmrtni. Meduzino ime v grščini pomeni »vladarka«, ime Gorgona pa pomeni »groza, strah«. Gorgone so bile zelo strašne na pogled, saj so imele poleg razdraženih kač na glavi še bronaste roke in zlata krila. Iz ust pa so jim štrleli merjaščevi čekani (Vir: VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON, 1997–1998; COTTERELL, 1998; CHEVALIER–GHEERBRANDT, 1995).

Slike 6, 7, 8:

Levo: Posoda s poslikavo Gorgone, grška umetnost (okoli 550–500 pr. n. št).

Sredina: Posoda s poslikavo Gorgone Meduze, grška umetnost (okoli 490 pr. n. št).

Desno: Gorgona Meduza, poslikava na amfori, grška umetnost (5. stol. pr. n. št).

(Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Ena od legend pripoveduje, da so sestre Gorgone živele v skritih pečinah. Strašne pošasti so bile hčere morskih božanstev (starca Forkija in morske boginje Kete). Sestre so mornarji povezovali z močnimi nevihtami, vihnimi vetrovi in smrtonosnimi podvodnimi grebeni. Verjeli so, da so bile vzrok mnogim nesrečam ladij na morju, brodolomom in smrtim mornarjev. Grki so Gorgono velikokrat prikazovali kot mišičasto žensko, ki ima dva para kril (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Vendar Meduza ni bila vedno grda in strašljiva. Najprej je bila to prelepa mladenka, svečenica v Ateninem templju. Tudi njeni sestri sta služili boginji Ateni. Atena je bila hči grškega boga Zeusa in ena izmed dvanajstih velikih božanstev, ki so živeli na Olimpu. Bila je deviška boginja vojne in modrosti ter zavetnica umetnosti in rokodelstva. Njena simbola sta bila sova (žival, ki so ji pripisovali srčnost in modrost) in kača (pri Ateni kot simbol preudarnosti) (Vir: GERM, 2006).

Rimljani so svoje bogove in boginje povezali z grškimi in jim dali svoja imena. Rimljani so tako grško Ateno poistovetili z Minervo. Upodabljali so jih s čelado, ščitom in z oklepom. Atena je pomagala junakom in pustolovcem, med katerimi so bili tudi Perzej, Herkul, Jazon in Odisej (Vir: CAVENDISH–LING, 1988; COTTERELL, 1998).

Prelepo mladenko Meduzo so občudovali mnogi, med njimi tudi bog morja Pozejdon, ki jo je po neki legendi nekega dne posilil. In ravno to je odločilo o njeni usodi. Boginja Atena je bila besna zaradi onečaščenja njenega templja, zato jo je za kazen spremenila v pošastno bitje. V nekaterih legendah pa omenjajo, da se je Meduza hvalila, da ima lepše lase kot Atena in se ji je zato maščevala. Meduzinim grozovitim dejanjem je konec naredil šele Perzej, ki je prav ob pomoči boginje Atene in boga Hermesa, Meduzo obglavil (Vir: SCHWAB, 2017; <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

3.2 Perzejeva zgodba in njegovo obglavljenje Meduze

V grški in rimski mitologiji je polno neverjetnih podvigov. Nekateri junaki so napol bogovi. Ti niso nesmrtni, vendar po navadi imajo nadnaravno moč. Drugi pa so povsem običajni ljudje, ki so si (ob naklonjenosti in pomoči bogov) prislužili slavo z drznimi dejanji (Vir: COTTERELL, 1998).

Eden od grški junakov je bil tudi Perzej, ki je ubil Meduzo, glavno od treh strašnih Gorgon. Perzej je bil sin boga Zevsa in argoške princese Danaje. Bog Zevs je prišel k Danaji v obliki zlatega dežja, čeprav so starši mladenko zaradi prerokbe zaprli v podzemno bronasto izbo. Po rojstvu Zevsovega otroka so mater in otroka zaprli v zaboj in vrgli v morje (Vir: PETIŠKA, 2014).

Na srečo sta živa dosegla obale kamnitega otoka Sefira. Tam je Perzej odrasel v moža. Nato se je v Danajo zaljubil kralj Polidektes. Hotel se je znebiti njenega sina Perzeja, zato mu je dal skoraj nemogočo nalogo. Od njega je zahteval, da mu prinese glavo Gorgone Meduze. To ni bila lahka naloga. Meduza je s svojim prebadajočim pogledom spremenila v kamen vsakogar, ki jo je pogledal (Vir: CAVENDISH-LING, 1988; COTTERELL, 1998).

Slike 9, 10, 11:

Levo: Benvenuto Cellini: Perzej z Meduzino glavo (1554).

(Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Perseus,_Benvenuto_Cellini,_Loggia_dei_Lanzi_Florenz-05.jpg).

Sredina: Gian Lorenzo Bernini, Meduzina glava (1630). (Vir: <https://www.rtvsllo.si/kultura/razstave/strasna-gmota-kac-in-oci-ki-spreminjajo-v-kamen/157723>).

Desno: Antonio Canova: Perzej z Meduzino glavo (1801).

(Vir: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Perseus_Canova_Pio-Clementino_Inv969.jpg).

Perzej se je odpravil na pot. Najprej je prispel do sivolasih sester Graj. Vzel jim je edino oko, ki so ga imele vse tri sestre skupaj. S to zvijačo jih je prisilil, da so mu povedale, kakšna čarobna oprema ga bo varovala pred Meduzo. Povedale so mu, da potrebuje operutene sandale (s katerimi bo lahko letel), pokrivalo (s katerim bo neviden) in torbo, v katero bo spravil Gorgonino glavo (Vir: CAVENDISH–LING, 1988; PETIŠKA, 2014).

Pri temu podvigu mu je pomagala tudi boginja Atena. Posodila mu je svoj čudežni ščit in mu svetovala, naj Meduze ne gleda naravnost v oči, ampak le v odsevu na ščitu. Bog Hermes pa mu je v znak občudovanja njegovega junaštva podaril Hadovo kapo nevidnice, ostri srp (meč) in krilate čevlje. Po nekaterih zgodbah naj bi te čudežne pripomočke sicer dobil od nimf (Vir: PETIŠKA, 2014; SCHWAB, 2017).

Perzej je imel srečo, da je našel Gorgone speče. Po nekaterih verzijah naj bi spala samo Meduza. Perzej se je tako mimo drugih dveh sester pretihotapil s pomočjo kape nevidnice. Ker bi ga ubil že en sam pogled na Meduzo, je gledal le njen odsev v ščitu. Potem ji je odsekal glavo, ki jo je vtaknil v malho. Pred njenima sestrama je zbežal na varno ponovno s pomočjo kape nevidnice. Spet neka druga zgodba pripoveduje, da je Meduzo obglavila sama Atena in pokopala njeno glavo pod Atenskim trgom (Vir: HAFNER, 1970; COTTERELL, 1998).

Perzej je pokončal tudi številne druge pošasti, ki so grenile življenje človeštvu. Med drugim je rešil princeso Andromedo pred morsko pošastjo. Ta je v deželi kralja Kefeja pomorila že veliko mladenk. Pogumni Perzej se je nato poročil z Andromedo in z njo imel šest otrok (Vir: PETIŠKA, 2014; SCHWAB, 2017).

Sliki 12, 13:

Levo: Tizian: Perzej in Andromeda (1554–1556).

(Vir: [https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_and_Andromeda_\(Titian\)\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_and_Andromeda_(Titian)))).

Desno: Luca Giordano: Perzej spremeni Fineja v kamen (okoli 1680).

(Vir: <https://www.rtvsllo.si/kultura/razstave/strasna-gmota-kac-in-oci-ki-spreminjajo-v-kamen/157723>).

Legenda pripoveduje, da je imela Meduzina glava enake moči kot živa Meduza. Z njo je Perzej premagal nadležnega materinega snubca (oz. moža) Polidekta. Ta se je ob pogledu na Meduzino glavo, ki mu jo je Perzej pokazal ob vrnitvi na Serifos, spremenil v kamen. Enako se je zgodilo tudi z bivšim Andromedinim snubcem Finejem. Neka legenda pravi tudi, da je Perzej z Meduzino glavo spremenil velikana Atlasa v gorovje s tem imenom. Velikan se je namreč jezil na Perzeja, ko je ta na poti domov počival na afriških tleh. Na koncu svojih prigod je Perzej Meduzino glavo odnesel k Ateni, ki si jo je dala na svoj ščit. Prav tako ji je vrnil vse čudežne pripomočke (Vir: CAVENDISH–LING, 1988; COTTERELL, 1998; PETIŠKA, 2014).

3.3 Bitja, ki so nastala iz krvi Meduze

Iz zgodb grške mitologije izvemo, da je bila Meduza noseča, ko ji je Perzej odsekal glavo. Iz njenega telesa sta se rodila dva otroka. Prvi je bil krilati konj Pegaz, ki je takoj zatem izginil v oblake. Drugi Meduzin otrok pa je bil velikan oziroma krilati mladenič Krišor (ali tudi Hrišor) (Vir: SCHWAB, 2018; <http://www.theoi.com/Ther/Khrysaor.html>).

Perzeju je na poti domov iz malhe z Meduzino glavo padala na tla kri. Po legendi naj bi tako nastale tudi dvoglava kača v Sahari in strupene kače, ki še sedaj bivajo v Afriki. Ko je Perzej reševal svojo bodočo ženo Andromedo, je odložil malho z Meduzino glavo na skale ob morju. Tam so rastline okamenele in se spremenile v korale, ki so še danes v Črnem morju. Zaradi Meduzine krvi pa so korale tudi pordele (Vir: SCHWAB, 2017; <http://mythman.com/andromeda02.html>).

Sliki 14, 15:

Levo: Perzej z Meduzo, njenima otrokoma, sestrama Gorgonama, Ateno in Hermesom. Poslikava na posodi (okoli 525 – 475 pr. n. št.).

Desno: Obglavljena Meduza med Krišorjem in Pegazom. Levo je ena od sester Gorgon. (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

3.4 Nekatera mitološka bitja s kačami

Upodobitve kač najdemo v številnih kulturah. Imajo različne pomene. Pri Grkih in drugih azijskih kulturah kače simbolizirajo moč zla. Kača pa je tudi simbol preudarnosti, ker je to bila sveta žival boginje Atene. Tudi bog Apolon, ki je med drugim bog zdravilstva, je povezan s kačo (Vir: GERM, 2006; FORTY, 2006).

V grški in rimski mitologiji najdemo nekatera nenavadna bitja, ki imajo podobo kače. Takšna je bila na primer vodna zver Hidra, ki je imela osem kačjih glav. Živel je v lernajskem močvirju. Bila je tako strupena, da je ubijala tudi njena sled. Herkul (Heraklej) ji je odsekal glave. Ker sta ji nato iz vsake zrasli dve novi, je na pomoč poklical Jolaja, ki je odsekane štrclje takoj osmodil z ognjem iz bakle. V kri ubite pošasti je Herkul namočil svoje puščice, ki so tako postale smrtonosne (Vir: PETIŠKA 2014; SCHWAB, 2017).

Slike 16, 17, 18:

Levo: Herkul s srpastim mečem seka Hidrine glave. Jolaj se pripravlja, da bo z baklo osmodil štrclje njenih vratov. (Vir: <http://www.znanje.org/i/i25/05iv06/05iv0628/Mitoloska%20bica.htm>).

Sredina: Junak Belerofont jezdi na krilatem konju in ubija Himero (pošast s tremi glavami). (Vir: <http://www.znanje.org/i/i25/05iv06/05iv0628/Mitoloska%20bica.htm>).

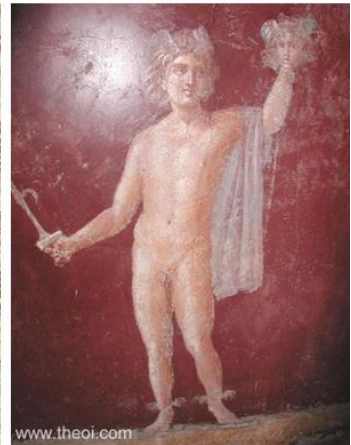
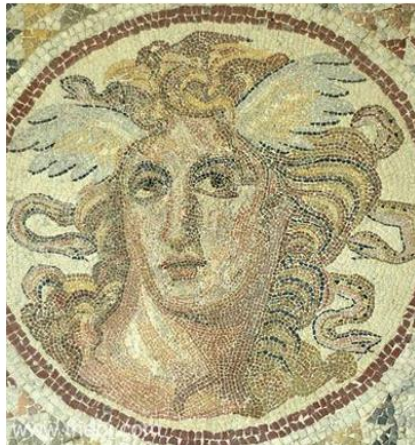
Desno: Troglavi pes Kerber (s kačami okoli gobcev) straži vhod v podzemni svet, v katerem so bile umrle duše. (Vir: PISCHEL, 1970).

Še ena pošast je imela podobo kače. To je bila Himer, ki je bila kombinacija divje koze, leva in kače z zmajsko glavo. Imela je nadnaravno moč, iz vseh treh gobcev pa je bruhalo ogenj. Rimski pesnik Vergil (živel v 1. stoletju pr. n. št.) omenja, da je živela v podzemnem svetu. Tam je z bratom Kerberjem varovala vhod v Hadovo cesarstvo. Kdorkoli se ji je približal, ga je uničila z ognjem. Nazadnje jo je premagal junak Belerofont. Kerber pa je bil troglavi pes. Okoli vratu in po telesu so se mu ovijale kače. Legende pripovedujejo, da je zelo dobro stražil vhod v podzemni svet, še težje pa je bilo priti mimo njega iz podzemlja (Vir: COTTERELL, 1998; CAVENDISH – LING, 1988).

3.5 Upodobitve Meduze v umetnosti

Meduzino zgodbo najdemo med grškimi in rimskimi miti. Zato je motiv Meduze pogost na posodi, ki so jo v različnih obredih uporabljali stari Grki in Rimljani. Včasih so upodabljali le Meduzino glavo, drugič pa celotno postavbo Meduze. Meduzo so velikokrat upodobili tudi skupaj z njenima sestrama Gorgonama in junaki (Perzejem) in bogovi (Ateno in Hermesom), s katerimi je povezana njena zgodba.

V grški umetnosti je Gorgona Meduza največkrat prikazana kot ženska, ki bolj spominja na moškega. Izgleda zelo strašljivo. Ima dva para kril, širok okrogel obraz, strmeče oči, široka usta, iztegnjen jezik in ostre čekane. V bradi in v laseh ima kače, ki se zvijajo na vse strani. Redkeje je Meduza upodobljena kot lepa ženska s krili, ki spi. Na Meduzi ne najdemo nič pošastnega. Njena podoba je lepa in prav nič strašljiva (Vir: HAFNER, 1970).

Slike 19, 20 in 21:

Levo: Meduzina glava, mozaik, pozna rimska doba. (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Sredina: Meduzina glava, mozaik, rimska doba. (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Desno: Perzej z Meduzino glavo, stenska poslikava, rimska doba.

(Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

V rimski umetnosti so Meduzino glavo velikokrat upodobili v talnih mozaikih ali tudi na stenskih poslikavah. Meduza ima po navadi okroglo glavo in velike oči, na čelu pa ima krila. Iz las ji rastejo kače, pod njeno brado pa je velikokrat preplet dveh kačjih repov. Stari Rimljani so Meduzo upodabljali tudi na

stenskih poslikavah. Včasih so naslikali Perzeja, ki v eni roki drži srpast meč, s katerim je obglavil Meduzo, v drugi roki pa njeno glavo. (Vir: HAFNER, 1970).

Upodobitve Meduzine zgodbe najdemo tudi v umetnosti od renesanse naprej. Takrat so ponovno začeli obujati antično (grško in rimsko) umetnost in njene junake. Pred tem (v srednjem veku) niso upodabljali takšnih zgodb. Umetnost je bila vezana bolj na krščanske prizore iz Biblije. (Vir: WOLF – MILLEN, 1969).

Meduzine glave ali Perzeja z Meduzino glavo pa niso upodabljali samo slikarji, temveč tudi kiparji. Ker gre pri kiparstvu za tri dimenzije, nam takšne umetnine še bolj približajo grozljivo pojavu ženske pošasti s kačami v laseh.

Slike 22, 23, 24:

Levo: Meduzina glava je delo neznanega slikarja, ki so ga dolgo pripisovali Leonardu da Vinciju (živel med 1452–1519). (Vir: <https://www.rtv slo.si/kultura/razstave/strasna-gmota-kac-in-oci-ki-spreminjajo-v-kamen/157723>).

Sredina: Amerighi da Caravaggio: Meduzina glava (1592–1600). (Vir: GERM, 2006).

Levo: Peter Paul Rubens: Meduza (1617/1618). (Vir: <http://www.mythindex.com/greek-mythology/M/Medusa.html>).

3.6 Zaščitna (apotropejska) moč Meduzine glave

Ime Meduza (grško Μέδουσα, *Médoysa*) ima več pomenov. Pomeni »planirati«, »domisliti se«, »najti«, »vladati nad« in »meriti« (Vir: [https://hr.wikipedia.org/wiki/Meduza_\(mitologija\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Meduza_(mitologija))). Iz Meduzinega imena izhaja njena vloga čuvajke in zaščitnice. Na strehe svetišč in drugih grških in rimskih javnih stavb so kot zaščito postavljali zaključne strešnike (akroterije) iz gline z upodobitvijo Meduzine glave. Verovali so, da to odganja zlo. Kamnite kipe Meduzine glave so postavljali na stavbah tudi na drugih mestih. (Vir: KOCH, 1999; <http://arheon.org/akroterij-od-terakote>). Meduzine glave so velikokrat krasile tudi ograje, ki so obdajale posestva. V bližini Ptujja Najdemo Meduzino glavo na ograji, ki obdaja baročni dvorec Dornava.

Meduzina glava je imela tudi nalogo čuvajke grobov in grobnic. Grobove je simbolično varovala pred zli silami in nasiljem. Prav zaradi tega je na nagrobnikih pogosto upodobljena njena glava.

V Sloveniji se je ohranilo več rimskih nagrobnih spomenikov z Meduzino glavo. Izdelani so iz kamna. Nekateri so še na mestih, kamor so jih postavili pred davnimi stoletji. Takšni spomeniki so se ohranili v rimski nekropoli (pokopališču) v Šempetru (Vir: www.td-sempeter.si). Tudi na Ptujju hranijo (v Pokrajinskem muzeju) tudi nekaj nagrobnikov z Meduzino glavo.

Slike 25, 26, 27:

Levo: Akroterij z Meduzino glavo, ki so ga našli v bližini Taranta. (Vir: <http://arheon.org/akroterij-od-terakote>).

Sredina: Meduza Rondanini, Grčija (okoli 440 pr. n. št.). Meduza je tu prikazana kot lepa ženska. (Vir: <http://www.maicar.com/GML/Medusa1.html>).

Desno: Bronasta glava Meduze iz 1. stoletja, rimska umetnost. Meduza je prikazana kot grda ženska. (Vir: [http://www.wikiwand.com/bs/Meduzina_\(mitologija\)](http://www.wikiwand.com/bs/Meduzina_(mitologija))).

Nekatere rimske spomenike pa so kasneje prenesli drugam. Včasih so dele takšnih spomenikov vzdali v druge stavbe. Tako je na primer v Laškem na pročelju prvega nadstropja trgovske hiše na Orožnovem trgu vzdan relief krilate Meduzine glave. Meduza ima strog in zastrašujoč pogled. Kamniti relief Meduze je iz prve polovice 2. stoletja (Vir: KNEZ, 1976; ŠAŠEL KOS, 2000).

Slike 28, 29:

Levo: Grobnica Spektacijev iz druge polovice 2. stoletja v Šempetru. Grobnica meri v višino več kot osem metrov. Sleme grobnice na sprednji strani krasi Meduzina glava, ki varuje počivališče umrlih. (Vir: <http://www.td-sempeter.si/sl/znamenitosti/grobnica-spektacijev>).

Desno: Meduzine glave na rimskih nagrobnikih najdemo tudi na sosednjem Hrvaškem. (Vir: GREGL–MIGOTTI, 1999–2000).

Znana pa so tudi mesta, ki so imela v svojem grbu Meduzino glavo ali pa so povezana z njeno podobo. Pri nas je takšno mesto Koper, v Španiji pa starodavna Tarragona, kjer je Meduzina glava zaradi predirnljivega pogleda postala simbol mesta. V Koprju najdemo nad glavnim vhodom v stavbo *Armerie* grb z Meduzino glavo. Po legendi naj bi se v koprski skalnati otok spremenil ščit boginje Atene z Meduzino glavo (Vir: http://www.regionalobala.si/novica/528_koprski-simboli-in-boginja-modrosti; <http://www.delo.si/druzba/trip/starodavna-tarragona-rojstno-mesto-zloglasnega-poncija-pilata.html>).

Drobne Meduzine upodobitve so vraževerni ljudje nosili pri sebi za amulet zoper zle duhove in uroke. Zato motiv Meduzine glave najdemo tudi na gemah. To so drobni predmeti iz okrasnega kamna ali stekla z reliefno podobo. Geme so zelo majhne, zato so vgrajene v prstane in obeske za verižice. Na gemah najdemo različne bogove (zavetnike) in simbole moči ter poguma. Na njih najdemo tudi upodobitve Meduzine glave, ki je imela poleg okrasne moči tudi zaščitno moč (Vir: NESTORVIČ, 2017).

Slike 30, 31, 32:

Levo: Nagrobnika iz 1. in 2. stoletja z upodobitvami Meduzine glave (hranijo v Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož). (Vir: <https://museum.ms/collection>).

Sredina: Meduzina glava na pročelju Herlahove hiše v Laškem. Nekoč je najbrž krasila vrhnji del neke velike grobnice. (Vir: http://krajci.eu/slovenija/lasko_staro_mestno_jedro/photos/slo).

Desno: Gema z Meduzino glavo, ki je po verovanju imela zaščitno moč. (Vir: NESTOROVIČ, 2017).

3.7 Znameniti italijanski modni oblikovalec Versace in njegov zaščitni znak

Stari Grki so Meduzo na poslikanih vazah in na reliefih prikazovali kot nekaj posebnega. Umetniki v 5. stoletju pr. n. št. so jo na primer prikazovali kot lepotico in tudi kot grdo spako (Vir: HAFNER, 1970; <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>). Na spletu sem poiskal nekaj upodobitev Meduze, kjer je prikazana kot lepa ženska. Na eni od poslikanih vaz je Meduza upodobljena kot lepa ženska s krili, ki spi.

Slike 33, 34, 35:

Levo: Perzej obglavlja Meduzo, poslikava na amfori (okoli 450–440 pr. n. št.). Junak ima na nogah operutničene sandale in na glavi čelado s krili. Meduzo grabi za lase in se pripravlja, da ji bo s srpastim rezilom odrezal glavo. Meduza je upodobljena kot lepa ženska s krili, ki spi. Prizor ob strani spremlja Atena. (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Sredina: Perzej odhaja z Meduzino glavo, poslikava na posodi (okoli 460 pr. n. št.). Meduzina glava je v torbi (kibisis). Perzej si je torbo obesil prek ramena. (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Desno: Atena prejema v dar od Perzeja Meduzino glavo, poslikava na posodju (okoli 400–385 pr. n. št.). (Vir: <http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html>).

Tudi znameniti italijanski modni ustvarjalec Gianni Versace je za zaščitni znak svoje znamke oblačil uporabil motiv Meduzine glave. Uporabil je prikupno Meduzino podobo. Meduza ima lepe valovite lase. Iz njih kukajo dve kačji glavi in dvoje majhnih kril. Pod brado ima preplet iz dveh kačjih repov. Meduzina glava je na Versacejevemu logotipu postavljena v krog, ki je na robu obdan z grškim meandrom.

Meduzina podoba tudi danes ponuja veliko snovi različnim oblikovalcem. Med reklamnimi katalogi sem tako našel tudi zanimivo stropno svetilko, ki s svojo podobo spominja na Meduzine »lase«. Ustvarjalci svetilke so jo zato po Meduzi tudi poimenovali.

VERSACE

Slike 36, 37, 38:

Levo: Risba Versacejevega logotipa z Meduzino glavo. Meduzina glava je obdana z grškim meandrom. (Vir: https://en.wikipedia.org/wiki/Versace#/media/File:Versace_logo.png).

Sredina: Relief Versacejevega logotipa z Meduzino glavo. (Vir: <http://gevrilgroup.com/versace/gianni-versace-medusa-logo/>).

Desno: Stropna svetilka, ki so jo ustvarjalci zaradi njenega videza poimenovali po Meduzi. (Vir: HARVEY NORMAN, 2017).

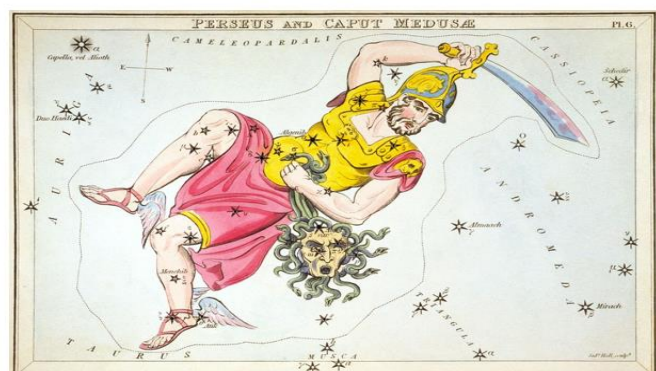
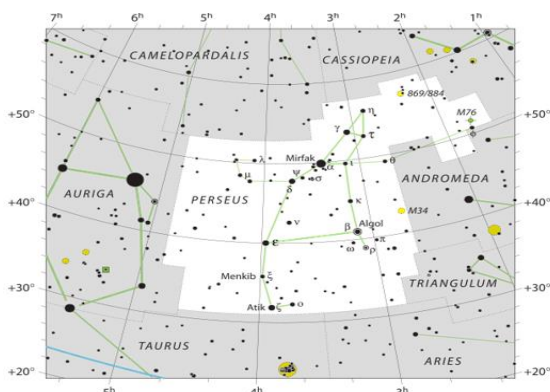
3.8 Kako je Meduza s Perzejem prišla na nebo

Ljudje so se nekdanj ozirali v nebo in si ogledovali zvezde. Posamezne skupine zvezd so navidezno združevali v ozvezdja, ki so jih poimenovali tudi po junakih iz grške in rimske mitologije (Andromeda, Pegaz, Herkul ...). Ker so zelo častili Perzejeva junaštva, ki jih ni zmožel noben Zemljan, so eno izmed ozvezdij poimenovali tudi po temu hrabremu junaku (Vir: PROSEN, 2009).

Legenda pravi, da je boginja Atena tudi Perzejevo ženo (Andromedo) po smrti dvignila v nebo in jo spremenila v ozvezdje, ki še danes nosi njeno ime (Vir: SCWAB, 2017; <http://mythman.com/andromeda02.html>).

Veliko ozvezdij je po grških mitoloških junakih v 2. stoletju poimenoval Klavdij Ptolemaj. To je bil starogrški astronom, matematik, geograf in fizik. V svojem delu z naslovom »Veliki zbornik astronomije« iz okoli leta 150 je prikazal celotno astronomijo do svojega časa. Čeprav je zagovarjal geocentrični sestav (Sonce, planeti in zvezde se vrtijo okrog Zemlje), je njegovo delo zelo pomembno (Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ptolemaj>).

V ozvezdju Perzeja sta dva asterizma (del ozvezdja oziroma skupina zvezd, ki ima lastno ime). To sta Meč in Glava Meduze. Karte zvezdnega neba Perzeja navadno prikazujejo obutega v leteče sandale, s kapo nevidnico oziroma s čudodelno čelado. V desnici vihti meč, z levico pa drži odsekano Meduzino glavo (Vir: PROSEN, 2009).

Sliki 39, 40:

Levo: Ozvezdje Perzeja na zvezdni karti.

(Vir: [https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_\(constellation\)#/media/File:Perseus_IAU.svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_(constellation)#/media/File:Perseus_IAU.svg));

Desno: Dva asterizma v ozvezdju Perzeja: Meč in Glava Meduze.

(Vir: [https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_\(constellation\)#/media/File:Sidney_Hall_-_Urania%27s_Mirror_-_Perseus.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_(constellation)#/media/File:Sidney_Hall_-_Urania%27s_Mirror_-_Perseus.jpg)).

3.9 Vpliv pripovedk, bajk in legend o Meduzi na literaturo

Meduza in njeni sestre Gorgoni se pojavljajo v mnogih grških in rimskih legendah. Rimljani so veliko večino legend, ki so jih pripovedovali o svojih bogovih in boginjah, prevzeli od Grkov. Imeli pa so tudi nekaj sijajnih pripovednikov.

Med njimi izstopa Ovid (rimski pesnik, ki je živel v 1. stoletju pr. n. št.). Njegovo največje delo so *Metamorfoze*, v katerih je opisal Meduzin mit. V njem pripoveduje, da je bila Meduza prekrasna nimfa, ki so jo občudovali mnogi moški. Po dogodku s Pozejdomom je Atena njene lase spremenila v kače, njen obraz pa naredila tako strašen, da so ljudje okamenevali od groze. Enaka usoda je doletela tudi njeni sestri.

O Meduzi je pisal tudi italijanski pesnik Dante Alighieri. Meduzo najdemo v njegovi »*Božanski komediji*«, ki jo je napisal med letoma 1309 in 1321. V svojem delu opisuje tudi podzemni svet, ki ga je oblikoval po predstavah antičnega časa. Med mitološkimi bitji podzemlja najdemo tudi Meduzo Gorgono, ki grozi s svojo podobo. Dante je v »*Božanski komediji*« oživil fantazijski svet grške mitologije. Veliko stoletji pred njim je podobno storil tudi Ovid v svojem delu »*Metamorfoze*« (Vir: CAVENDISH–LING, 1988; SCHWAB, 2017).

Lik Meduze je zanimal tudi druge sodobnejše pisatelje in pesnike. Med brskanjem po spletu sem na temo Meduzine glave našel mnogo zanimivih stvari. Na primer pesem Antona Podbevška z naslovom »*Himna o carju mavričnih kač*«, ki jo je napisal leta 1920. Za moje osnovnošolsko znanje je zelo zapletena. Pesem omenja mavrične kače in Meduzine glave z baziliskovimi očmi, ki predirajo s svojimi pogledi (Vir: <http://nl.ijs.si/e-zrc/podbevsek/html/pdb.2.1.html>).

Pri pregledovanju vsebin o Meduzi sem na spletu naletel tudi na glasilo *Izvir* iz leta 1996. V njem sem našel pesem z naslovom »*Razpacana slika*« (avtor ni napisan). V pesmi je omenjen Meduzin pogled, ki je prebudil cestne kamne. Ta verz mi je zelo všeč, saj je ravno nasproten od tega, kar o Meduzi izvemo iz zgodb grške in rimske mitologije. V njih je Meduza s pogledom spreminjala ljudi v kamen, v tej pesmi pa s pogledom prebuja cestne kamne (Vir: [http://URN_NBN_SI_DOC-3QBTWVOV%20\(1\).pdf](http://URN_NBN_SI_DOC-3QBTWVOV%20(1).pdf)).

Slike 41, 42, 43:

Levo: Harryjev plašč nevidnosti. (Vir: <http://zacaranimedknjigami.blogspot.si/2016/10/15-izjav-s-katerimi-je-j-k-rowling.html>).

Sredina: Troglavi pes, ki straži vhod v dvorano, kjer je skrit kamen modrosti.

(Vir: http://harrypotter.wikia.com/wiki/File:Fluffy_Still_PS.png).

Desno: Okamenela Hermiona (Vir: http://harrypotter.wikia.com/wiki/8_May).

Danes se sicer zdi, da so grški in rimski miti med ljudmi pozabljeni, vendar posamezna mitološka pošastna bitja in različne »čudežne pripomočke« antičnih junakov najdemo tudi v delih današnjih pisateljev. Na primer v popularnih knjigah o Harryju Potterju angleške pisateljice J. K. Rowling. Tam srečamo recimo troglavega psa, ki straži skriti zaklad (v antičnih pripovedkah je to troglavi pes Kerber). Harry Potter ima plašč, ki ga naredi nevidnega, če se z njim ogrne (Perzej ima kapo nevidnico, s katero zbeži pred Gorgonama). Tudi na Bradavičarki so učenci (npr. Hermiona) in živali (mačka – gospodična Noriss) okameneli ob pogledu na baziliska. Našli bi lahko še veliko podobnosti. Toliko, da bi lahko o tem lahko nastala nova raziskovalna naloga.

3.10 Odmevi Meduzine zgodbe v gledališki, filmski in glasbeni umetnosti

Meduzine zgodbe niso upodabljali samo slikarji in kiparji. Navdih v Meduzini zgodbi je našla tudi filmska industrija. Meduza je na primer prikazana v filmu iz leta 2010 z naslovom »*Clash of the Titans*« (Spopad Titanov). Pošast s kačami v laseh je upodobila znana manekenka Natalia Vodianova. Čeprav se film konča zmagoslavno s Perzejevo zmago nad Meduzo, je njena zgodba v resnici dokaj žalostna. Saj Meduza v bistvu sama ni želela postati tako grozna pošast.

Meduzino zgodbo so najbrž uprizarjali že v grških in rimskih gledališčih. Tudi danes imamo nekatera literarna dela in gledališke igre, ki so povezana z Meduzo. Med gledališkimi igrami je tudi delo francoskega dramatika Borisa Viana. Napisal ga je leta 1951 in poimenoval »*Meduzina glava*«. To gledališko igro so pod naslovom »*Bebop*« uprizorili tudi pri nas.

Meduzina zgodba ima vpliv tudi na glasbo. Skladatelj Peter Grundry je spisal tudi nekaj skladb, ki se nanašajo na grško mitologijo. Skladba z naslovom »*The Head of Medusa*« (Meduzina glava) je dostopna na spletu. Skladatelj naj bi kmalu izdal studijski album, na katerem bo med drugimi tudi omenjena skladba.

Po Meduzi je na primer poimenovana tudi londonska punk-rockovska glasbena zasedba »*Medusa*«. Leta 2013 so o njih posneli dokumentarni film z naslovom »*In Bed with Medusa*« (V postelji z Meduzo) (Vir: [https://en.wikipedia.org/wiki/Medusa_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Medusa_(band))).

Slike 44, 45, 46:

Levo: Lik Meduze iz filma »*Clash of the Titans*« (Spopad Titanov).

(Vir: <https://www.youtube.com/watch?v=PBfe9uX0Xk0>).

Sredina: Gledališka predstava SNG Maribor z naslovom »*Bebop*« (originalni naslov »*Meduzina glava*«).

(Vir: https://www.svetavladar.si/_files/248/SNG_Maribor_abonma_za_vrtce_osnovne_in_srednje_sole.pdf).

Desno: Naslovnica skladbe Petra Grundryja z naslovom »*The Head of Medusa*« (Meduzina glava). Za naslovnico so uporabili kip Perzeja z Meduzino glavo (kip je leta 1554 izdelal Benvenuto Cellini).

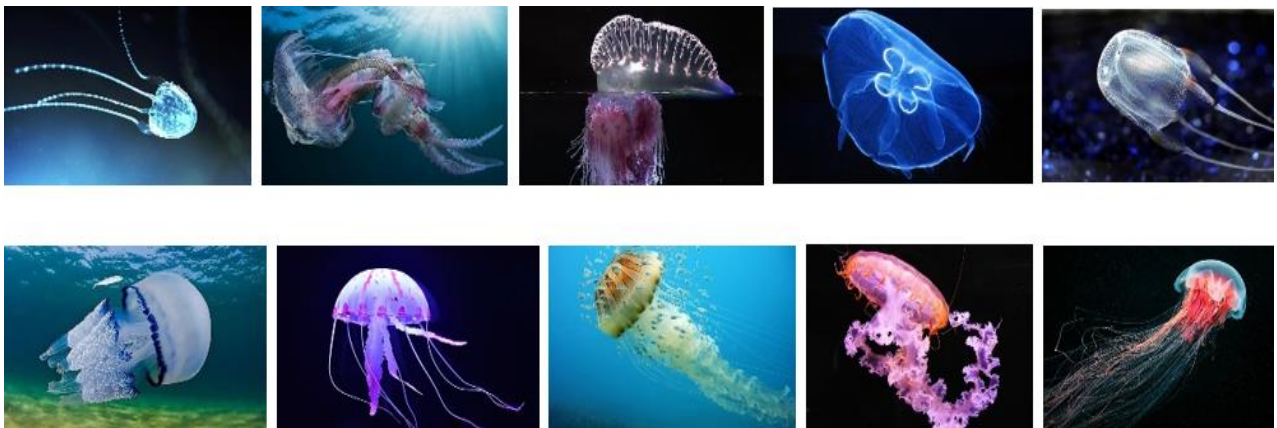
(Vir: <https://www.youtube.com/watch?v=LKDMj4NpAll>).

3.11 Vpliv Meduzine podobe na poimenovanja živali, rastlin in medicinskih pojavov

Zelo zanimiva podoba Meduzine glave, ki ima kače namesto las, je v preteklosti navdahnila tudi naravoslovce. Morski biologi so namreč po podobi Meduze iz grške in rimske mitologije poimenovali tudi vrsto živali, ki se je pojavila pred stotinami milijoni let.

Meduze so podvodne prebivalke, ki so zgrajene iz več kot 90 odstotkov vode. Svoje ime so dobile zaradi podobnosti z mitološkim bitjem Gorgone Meduze. Med njimi je tudi meduza Krisaor, ki je ime dobila po enem izmed Meduzinih otrok (velikanu oz. krilatemu mladeniču, ki se je rodil v trenutku, ko je Perzej Meduzi odsekal glavo). Meduza Krisaor je ena najlepših predstavnic svoje vrste in spada med tri največje meduze na svetu (Vir: VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON, 1997–1998; <http://topbases.com/hr/pages/729872>).

V Velikem splošnem leksikonu med gesli v povezavi z Gorgonami najdemo še eno morsko živalsko vrsto in sicer gorgonoglavce ali kačjerepe. To je razred iglokožcev z majhnim telesom in dolgimi, zelo gibljivimi rameni (Vir: VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON, 1997–1998).

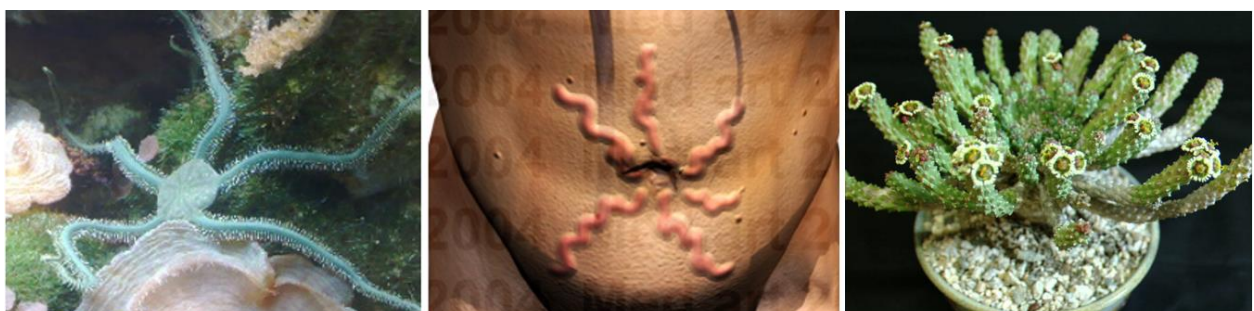

Slika 47:

Na svetu živi veliko vrst meduz. Nekatere so zelo majhne, druge dosegaajo velikost preko dveh metrov, z lovkami pa tudi do 37 metrov. Nekatere so slikovite, druge so zelo strupene in celo smrtonosne. Prikazan je izbor desetih najatraktivnejših meduz. (Vir: <http://topbases.com/hr/pages/729872>).

Tudi med rastlinami najdemo eno, ki nosi ime Meduzina glava (lat. *Euphorbia caput-medusae*). Sodi med vrsto sukulent ali sočnic, ki zraste do približno 30 cm. Ima številne izrastke, ki spominjajo na kače na Meduzini glavi.

Pod imenom meduzina glava (latinsko: *caput medusae*) najdemo tudi medicinski pojav razširjenih kožnih ven okrog popka. Tudi ta medicinski pojav je poimenovan po grški mitološki pošasti Meduzi. Vene okrog popka pridejo na površje zaradi visokega krvnega tlaka (Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Meduzina_glava).

Slike 48, 49, 50:

Levo: Zeleni kačjerep (lat. *Ophiarachna incrassata*) iz družine gorgonoglavcev ali kačjerepov.

(Vir: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Ka%C4%8Djerepi#/media/File:Greenbrittlestar.jpg>).

Sredina: Medicinski pojav, poimenovan Meduzina glava.

(Vir: https://www.google.si/search?q=caput+medusae&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=XEhZfEB-WxcfXM%253A%252CnS2Wmj4sTVR5zM%252C_&usg=__3DBS7MXvTA2IPNPkaqO_2SShltg%3D&sa=X&).

Desno: Rastlina z imenom Meduzina glava (lat. *Euphorbia caput-medusae*).

(Vir: <https://worldofsucculents.com/euphorbia-caput-medusae-medusas-head/>).

4 PREDSTAVITEV MEDUZINE GLAVE IN NJENE ZGODBE UČENCEM NAŠE ŠOLE

Z mentorico sva se dogovorila, da lahko učencem od šestega do devetega razreda predstavim zgodbo Meduze in njeno podobo nad šolskimi vrati. Premišljeval sem, kako bi jo učencem najbolje predstavil. V ta namen sem doma izdelal Meduzino glavo v tehniki papirmašeja.

Pri izdelavi sem si pomagal z različnimi predmeti, ki jih imamo doma. Za obliko glave sem si izposodil ovalno vazo. Prekril sem jo s polivinilasto vrečko. Iz moke in vode sem skuhal škrobno lepilo. S tem lepilom sem s čopičem premazal polivinil na vazi in nanj položil prvi list papirja. Tega sem ponovno premazal in prilepil drugi list. Ta postopek sem nekajkrat ponovil. Tako sem dobil preprosto osnovno obliko obraza. Nato sem model iz papirja odstranil z vaze. Z zadnje strani sem odstranil polivinilasto vrečko in v model ob strani namestil zmečkan časopisni papir, da se glava ne bi vdrla.

Na to osnovo sem začel nanašati debelejšje nanose. Papirnate brisačke in toaletni papir sem namočil v škrobnem lepilu. Iz tega sem oblikoval nos, oči, usta, ličnice in brado. Za lase sem uporabil papirnate brisačke, ki sem jih zvil v podolgovate zvitke. Te sem potem uvil v zeleno obliko in jih prelepil s toaletnim papirjem, ki sem ga namočil v lepilo. Enak način sem uporabil tudi za izdelavo kač v Meduzinih laseh in za preplet dveh kačjih repov pod njeno brado. Na tako izdelano glavo sem začel nanašati manjše in ožje trakove papirnatih brisač. Na ta način sem utrdil površino glave in jo tudi zgladil. Postopek je trajal kar nekaj časa, saj so se morale plasti papirja in škrobnega lepila vmes dobro posušiti. Meduzina glava iz papirmašeja je bila tako končana.

Meduzina glava nad vhodnimi vrati v našo šolo je izdelana iz kamna. Tudi sam sem želel, da bi moja Meduza izgledala, kot da je narejena iz kamna. V Pokrajinskem muzeju Ptuj – Ormož sem dobil poseben premaz. Muzejski restavrator za les mag. Boštjan Roškar mi je pripravil tekočo zmes iz bele krede in lepila. S čopičem sem s tem večkrat premazal osnovo iz papirmašeja. Moja maska Meduzine glave sedaj izgleda, kot da bi bila narejena iz kamna.

Slika 51:

Postopek izdelave Meduzine glave iz papirmašeja in končni izdelek, ki sem ga premazal z zmesjo lepila in bele krede. (Vir: Tomaž Kelnerič)

Prav tako sem pripravil Powerpoint predstavitev, saj sem učencem želel predstaviti čim več slik o Meduzi. Preden pa sem sploh začel s predstavitvijo, sem jih vprašal, če vedo, kaj je nad vhodnimi vrati v našo šolo. Kot sem pričakoval, nihče ni vedel. Nato sem jih vprašal, ali bi se jim zdelo čudno, da je nad vrati šole Meduza. Zanimalo me je tudi, če vedo, kaj to sploh je. Nekateri so takoj pomislili na meduze, ki jih najdemo v morju. Nihče pa še ni slišal za Meduzo, ki je imela kače v laseh.

Najprej sem jim predstavil njeno zgodbo in zakaj jo je boginja Atena spremenila v pošast, ki je bila tako grozna, da so ljudje ob pogledu nanjo okameneli. Nato sem jim povedal zgodbo o junaku Perzeju, ki je Meduzi odsekal glavo. Predstavil sem jim različne upodobitve Meduze, ki sem jih našel na spletu. Te upodobitve so lahko primerjali z Meduzino glavo nad vrati naše šole.

Zgodbe o grških in rimskih boginjah in bogovih, Meduzi, Perzeju in drugih junakih najdemo med grškimi oziroma antičnimi pripovedkami (Vir: PETIŠKA, 2014; SCHWAB, 2017). Da bi učencem približal svet antičnih pripovedk, sem nekatere zgodbe in čudežne pripomočke antičnih junakov primerjal z zgodbami v knjigah o Harryju Potterju.

4.1 »Meduzin učinek« na učence naše šole ali »Meduzomanija«

Po zaključku predstavitve sem učence vprašal, če se jim je tema zdela zanimiva in kaj jim je bilo najbolj všeč. Seveda jim je bila zelo všeč primerjava s Harryjem Potterjem. Pogledali smo si tudi kratek odlomek iz filma z naslovom »*Spopad Titanov*« in poslušali skladbo z naslovom »*Meduzina glava*«.

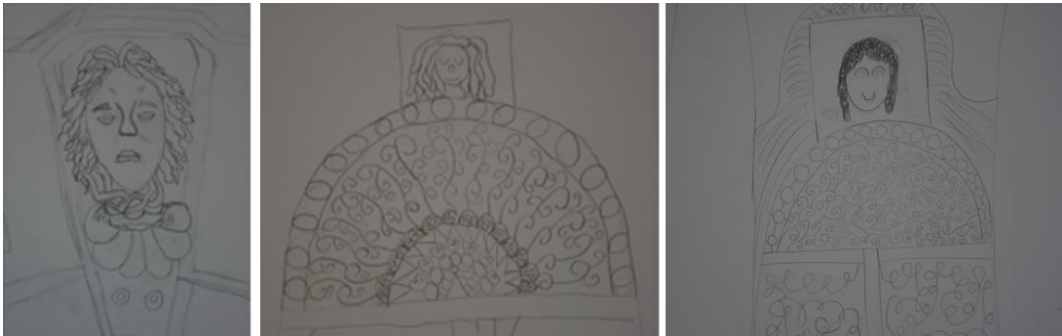
Učenci so po predstavitvi pri likovnem pouku (pod vodstvom učiteljice Nine Kolarič) izdelali veliko risb in drugih umetnin z Meduzino glavo. Nastalo je tudi veliko risb z ogljem. Učenci so se trudili, da bi na Meduzini glavi čim bolj upodobili kače. Večinoma so na glavi narisali veliko število kač.

Slika 52:

Meduzine glave, ki so jih učenci narisali z ogljem. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

Meduza ima na risbah večinoma bolj resen obraz. Nekateri učenci so narisali samo Meduzino glavo, drugi pa tudi ornament školjke pod njo. Spet drugi učenci so Meduzino glavo risali s svinčnikom. Mnogi so Meduzino glavo narisali nad polkrožno zasnovano nadsvetlobo nad vrati naše šole.

Slika 53:

Meduzine glave, ki so jih učenci narisali s svinčnikom. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

Slika 54:

Meduzine glave, ki so jih učenci naredili z risanjem v tanjšo aluminijasto ploščo. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

Nekateri učenci so Meduzino glavo naredili tako, da so njeno podobo s paličico »narisali« v tanjšo aluminijasto ploščo. Plošča se je na delih, kjer so risali s paličico, zaradi pritiska vbočila. Na drugi strani plošče pa je tako nastal nekakšen relief Meduzine glave.

Nekateri učenci pa so se odločili, da bodo raje izdelali Meduzino glavo iz gline. Najprej so naredili osnovno obliko za obraz. Temu so potem dodajali kače v laseh. Nastale so zelo zanimive in precej strašljive maske Meduze.

Slika 55:

Meduzine glave, ki so jih učenci oblikovali iz gline. (Vir: Tomaž Kelnerič, 2018).

Za v prihodnje imam veliko idej, ki čakajo na uresničitev:

- Morda bomo učenci Olgice v tem šolskem letu izdelali tudi kakšen strip z Meduzino zgodbo ali še kakšen kip.
- Morda bomo naredili tudi kakšno šolsko uprizoritev Meduzine zgodbe.
- Morda bodo drugo leto učenci Olgice za pusta Meduze.
- Morda se bo Meduza znašla tudi v našem šolskem časopisu.
- In morda bodo šolske kuharice špagete z omako sedaj poimenovala kar po Meduzi (na oglasni deski bomo na primer brali: danes na meniju »*Meduzin krožnik*«). Meduzo bomo verjetno našli še kje drugje.

Zanima me, kakšen učinek bo imela Meduzina glava na učence in učitelje naše šole v prihodnosti? Mislim, da jo bo marsikdo pogledal vsak dan, ko bo vstopal skozi vrata v šolo. Prepričan sem, da bo »*Meduzin učinek*« deloval vsaj na nekatere. Pa ne tako, da bodo okameneli. Prepričan sem, da bo Meduzina glava še naprej dobro varovala našo šolo in vse učence in učitelje v njej. Mislim, da bo marsikateri učenec Meduzo poiskal v različnih knjigah ali na spletu. Ali bo v naši šoli v prihodnje zavladovala prava »*Meduzomanija*«, pa bomo še videli.

5 ZAKLJUČEK

Raziskovalna naloga z naslovom *Meduza, Versace in Olgica* je bila plod ideje, ki se mi je porodila že dolgo nazaj. Mesto Ptuj ima zelo dolgo zgodovino. V njem so številne stare stavbe, ki imajo na pročeljih različne upodobitve (leve, kače z zmajskimi telesi, grifone ...). Moja mama mi je Meduzino glavo nad vrati naše šole pokazala, ko sem bil še čisto majhen. Najprej sem jo opazoval iz otroškega vozička. Ko sem začel obiskovati osnovno šolo, sva se z Meduzo »videla« že pogosteje. Premišljeval sem, da moji sošolci in drugi učenci in mnogi učitelji naše šole najbrž sploh ne vedo, da je nad vrati neka figura. Pred odhodom z Olgice sem tako hotel vsem predstaviti Meduzino glavo.

Svoje ideje za nalogo sem predstavil mentorici. Izdelala sva okvirni načrt za nalogo. Na začetku sploh nisem vedel, kaj vse bom našel na temo Meduze. Skupaj z mentorico in somentorico smo začeli zbirati gradivo in ustvarjati projekt, ki je bil sestavljen iz hipotez, ciljev in pričakovanih rezultatov, ki bi se naj po koncu raziskav potrdili oz. ovrgli.

Najprej sem se lotil teoretičnega dela, kjer sem predstavil stavbo s hišno številko Prešernova 31. Raziskal sem tudi, kaj je bilo prvotno v tej stavbi. Najprej je bila tu gimnazija, sedaj pa v njej domuje Osnovna šola Olge Meglič. Pročelje te stavbe je nastalo pred 118 leti. S svojim izgledom posnema renesančno arhitekturo. Nad vhodnimi vrati najdemo kip Meduzine glave, ki sem ga tudi opisal. V lanskem letu so obnovili pročelje naše šole, saj je bilo zelo razpadajoče. Zato sem primerjal obnovljeno Meduzino glavo s tisto, ki jo vidimo na starejši fotografiji. Zaradi debelega nanosa barve sta kači na njeni glavi sedaj manj razpoznavni.

Nato sem se lotil izdelave empiričnega dela, kjer sem najprej raziskal, kdo sploh je bila Meduza in kdo sta bili njeni sestre Gorgoni. Da bi bolje spoznal usodo Meduze, sem prebiral zgodbe iz grške in rimske mitologije. Tam sem našel na zgodbo o junaku Perzeju, ki je obglavil Meduzo. Pri tem sta mu z nasveti in čudežnimi pripomočki pomagala boginja Atena in bog Hermes. Zanimala se me tudi druga mitološka bitja, ki so povezana s kačami. Nekaj sem jih v nalogi tudi opisal.

Ker je nad vrati naše šole kip Meduzine glave, sem po spletu in v knjigah iskal tudi druge upodobitve Meduze. Našel sem jih zares veliko. Med iskanjem gradiva o Meduzi sem zasledil, da je imela Meduzina glava tudi zaščitno (apotropejsko) moč. Zato me je zanimalo, kje so jo kot zaščito uporabili. Ko sem na spletu iskal Meduzine upodobitve, sem našel tudi na podatek, da jo je slavni italijanski modni oblikovalec Versace uporabil za svoj zaščitni znak. Uporabil je lepo upodobitev Meduze. Zanimalo me je tudi, kako je Meduza skupaj s Perzejem prišla na nebo. Raziskoval sem tudi vpliv pripovedk, bajk in legend o Meduzi na literaturo vpliv Meduzine zgodbe v gledališki, filmski in glasbeni umetnosti. Prav tako sem raziskoval vpliv Meduzine podobe na poimenovanja živali, rastlin in celo medicinskih pojavov.

Nato sem se lotil tudi priprave Powerpoint predstavitve o Meduzi za učence naše šole. Prav tako sem tudi s pomočjo staršev izdelal Meduzino glavo v tehniki papirmašeja. Moja Meduza je podobna tisti nad vrati naše šole, toda ne izgleda tako strašljivo. V nadaljevanju sem predstavil Meduzino zgodbo in različne upodobitve Meduze učencem naše šole. Pred začetkom predstavitve pa sem jih vprašal, če sploh vejo, da je nad vrati kakšna figura in koga predstavlja. Ugotovil sem, da nihče izmed učencev ne ve, da je nad vrati naše šole kip Meduze. Po moji predstavitvi so učenci pri likovnem pouku izdelali tudi mnoge izdelke z Meduzo.

Pred začetkom raziskovanja o Meduzini glavi nad vrati naše šole sem si zastavil štiri vprašanja oz. hipoteze:

H1: Meduza je bila že od rojstva grda pošast s kačami v laseh.

H2: Njeno strašljivo glavo so postavljali samo na stavbe.

H3: Po Meduzi so poimenovali meduze (morsko živalsko vrsto).

H4: Seznanitev z Meduzino glavo, ki je nad šolskimi vrati, in z njeno zgodbo, so učenci sprejeli z navdušenjem.

Ob koncu mojega raziskovalnega projekta sem lahko odgovoril na vsa štiri vprašanja (hipoteze), ki sem si jih zastavil na začetku. Dve izmed hipotez sem ovrgel, dve hipotezi pa sem lahko potrdil.

H1: Na začetku raziskovalnega projekta o Meduzi še nisem vedel zelo veliko. Poznal sem le njeno strašljivo podobo s kačami v laseh, ki je nad vrati naše šole. Predvideval sem, da je bila Meduza že od rojstva grda pošast s kačami v laseh. V različnih knjigah je Meduza opisana kot ena od treh sester Gorgon. To so bile pošasti s kačjimi lasmi. Pod njihovim pogledom so ljudje okameneli od groze. Iz različnih zgodb sem izvedel, da Meduza ni bila vedno grda in strašljiva. Najprej je bila to prelepa mladenka, svečenica v templju boginje Atene. Prelepo mladenko so občudovali mnogi, med njimi tudi bog morja Pozejdon. Po neki legendi naj bi jo nekega dne posilil. Atena je bila besna zaradi onečaščenja njenega templja, zato jo je za kazen spremenila v pošastno bitje. V nekaterih legendah pa omenjajo, da se je Meduza hvalila, da ima lepše lase kot Atena in se ji je zato boginja maščevala.

Na podlagi tega sem hipotezo, da je bila Meduza že od rojstva grda pošast s kačami v laseh, lahko ovrgel.

H2: Pred začetkom raziskovalnega projekta sem na Ptuju poznal le Meduzino glavo nad vrati naše šole. Zato sem postavil hipotezo, da so njeno strašljivo glavo postavljali samo na stavbe. Ko sem iskal lik Meduze, sem našel mnogo upodobitev Meduze na različnih posodah, gemah, grobovih in javnih stavbah. Na strehe svetišč in drugih grških in rimskih javnih stavb so kot zaščito postavljali zaključne strešnike z upodobitvijo Meduzine glave. Meduzina glava je imela tudi nalogo čuvajke grobov in grobnic. V Sloveniji se je ohranilo več takšnih rimskih nagrobnikov. V grški in rimski umetnosti je Meduza največkrat prikazana kot ženska, ki bolj spominja na moškega. Izgleda zelo strašljivo. Redkeje je Meduza upodobljena kot lepa ženska s krili. V rimski umetnosti so Meduzino glavo velikokrat upodobili v talnih mozaikih ali tudi na stenskih poslikavah. Upodobitve Meduzine zgodbe najdemo tudi v umetnosti od renesanse naprej. Meduzo ali Perzeja z Meduzino glavo so upodabljali slikarji in kiparji.

Na podlagi tega sem hipotezo, da so Meduzino strašljivo glavo postavljali samo na stavbe, lahko ovrgel.

H3: Ko sem začel raziskovati Meduzo, sem pomislil, da so morska bitja meduze najbrž dobile ime po Meduzi iz grške in rimske mitologije. Že ob prebiranju gesla v leksikonu, ki opisuje meduze, sem ugotovil, da sem imel prav. Zelo zanimiva podoba Meduzine glave, ki ima kače namesto las, je v preteklosti navdahnila tudi naravoslovce. Morski biologi so namreč prav po podobi Meduze iz grške in rimske mitologije poimenovali vrsto živali, ki se je pojavila pred stotinami milijoni let. Svoje ime so dobile zaradi podobnosti z mitološkim bitjem Gorgone Meduze. Med meduzami je tudi meduza Krisaor, ki je ime dobila po enem izmed Meduzinih otrok (velikanu oziroma krilatemu mladeniču, ki se je rodil, ko je Perzej Meduzi odsekal glavo). Meduzina podoba je vplivala tudi na poimenovanje rastline, ki nosi ime Meduzina glava (lat. *Euphorbia caput-medusae*). Sodi med vrsto sukulent ali sočnic, ki zraste do približno 30 cm. Ima številne izrastke, ki spominjajo na kače na Meduzini glavi. Pod imenom meduzina glava (latinsko: *caput medusae*) najdemo tudi medicinski pojav razširjenih kožnih ven okrog popka.

Na podlagi tega sem hipotezo, da so po Meduzi poimenovali meduze (morsko živalsko vrsto), lahko potrdil.

H4: Pred zaključkom mojega raziskovalnega projekta sem s Powerpoint predstavitev Meduzine glave in njene zgodbe seznanil učence naše šole. Predstavitev sem popestril tudi s podobo Meduzine glave, ki sem jo izdelal iz papirmašeja. Na začetku predstavitve sem učence vprašal, ali sploh kdo ve, kaj predstavlja kamnita figura nad vrati šole. Kakor sem pričakoval, nihče ni vedel. Predstavil sem jim Meduzino glavo nad vrati in Meduzino zgodbo. Pri predstavitvi sem jim pokazal veliko različnih fotografij z Meduzo. Grške in rimske mitološke junake in njihove čudežne pripomočke sem primerjal z popularnimi knjigami in filmi o Harryju Potterju. Kakor sem pričakoval, je to naredilo največji vtis na učence. Zanimal jih je tudi film »Spopad Titanov« in glasba z naslovom »Meduzina glava«. Tudi drugače, jih je Meduzina zgodba zelo pritegnila. V nadaljevanju so učenci izdelali mnogo likovnih izdelkov na to temo.

Na podlagi tega sem hipotezo, da bodo seznanitev z Meduzino glavo, ki je nad šolskimi vrati, in z njeno zgodbo učenci sprejeli z navdušenjem, lahko potrdil.

Letos zaključujem šolanje na osnovni šoli Olge Meglič. Že devet let vsak šolski dan najmanj dvakrat vstopim in izstopim skozi velika vrata naše šole. Na prvi pogled nič posebnega, saj to počnejo vsi učenci in učitelji naše šole. Skoraj nihče izmed njih pa ni vedel do nedavnega, kaj predstavlja kamnita figura nad vhodnimi vrati. Prav zaradi tega sem se odločil za raziskovalno nalogo, v kateri sem opisal Meduzino glavo, ki varuje zgradbo. Meduza je omenjena v zgodbah iz grške in rimske mitologije. Njen lik najdemo tudi v likovni, glasbeni, gledališki in filmski umetnosti. In še marsikje drugje. Tako podobo Meduzine glave najdemo tudi pri italijanskemu modnemu oblikovalcu Versaceju. Lik Meduze je zaščitni znak njegove modne znamke. Prav zaradi tega sem raziskovalni nalogi dal malo nenavaden naslov: »Meduza, Versace in Olgica?«. Na prvi pogled se zdi, da ti trije liki nimajo prav nič skupnega.

V nalogi sem se ukvarjal z vprašanjem, kdo sploh je bila Meduza. Legende pripovedujejo, da je bila nekdaj lepa ženska, ki jo je boginja Atena spremenila v grozno pošast. Namesto las je imela na glavi kače. Njen pogled je bil tako smrtonosen, da je vsakdo, ki jo je pogledal, okamenel. Njenim grozodejstvom je naredil konec junak Perzej, ki ji je odsekal glavo. V nalogi sem raziskoval zgodbe iz antične mitologije, v katerih je omenjena Meduza in njene sestre Gorgone. Poiskal sem različne upodobitve Meduze v umetnosti in različna mitološka bitja, ki so povezana s kačami. Raziskal sem tudi, zakaj je Meduzina glava na stavbi, ki so jo zgradili pred 118 leti. V stavbi je bila najprej ptujška gimnazija, danes pa je v njej Osnovna šola Olge Meglič (Olgica na kratko). Poskušal sem najti tudi upodobitve Meduzine glave, ki so se do danes ohranile pri nas oziroma v naši bližini. Raziskal sem, kakšen vpliv je imela Meduza na poimenovanje živali in rastlin, astroloških pojavov, na film, glasbo in literaturo. Prav tako me je zanimalo, zakaj so Meduzino glavo kot zaščitno postavljali na hiše in na grobove.

V sklopu raziskovalne naloge sem izdelal tudi Meduzino glavo iz papirmašeja in pripravil Powerpoint predstavitev Meduzine zgodbe za učence naše šole. V nalogo sem vključil tudi izbor likovnih del, ki so jih naredili učenci pri pouku likovne umetnosti, kjer so na različne načine upodobili lik Meduze. V nalogi sem se tudi spraševal, kakšne učinke bo imela moja raziskovalna naloga na učence in učitelje naše šole. Vsi učenci in učitelji naše šole so sedaj seznanjeni s podobo Meduze. Upam, da so ponosni, da Meduzina glava varuje našo šolo pred vsem hudim. Naša Olgica je v marsičem posebna šola. Tudi zaradi naše Meduze.

No, in še čisto za konec odgovor na enega izmed mojih vprašanj: ali je morda v preteklosti kateri izmed učencev ali dijakov okamenel pred našo šolo? Izkazalo se je, da v preteklosti učenci in dijaki niso nikdar okameneli zaradi pogleda na Meduzino glavo nad šolskimi vrati. Zaradi strahu pred testi in spraševanji pa najbrž že večkrat.

6 VIRI IN LITERATURA

6.1 Literatura

- BRENCE, A. (2003). *Ptuj: vodnik po mestu*. Maribor: Umetniški kabinet Primož Premzl.
- CIGLENEČKI, M. (2008). *Ptuj: starodavno mesto ob Dravi*. Maribor: Umetniški kabinet Primož Premzl.
- CHEVALIER, J. – GHEERBRANDT, A. (1995). *Slovar simbolov: miti, sanje, liki, običaji, barve, števila*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- COTTERELL, Artur. (1998). *Miti in legende. Ilustrirana enciklopedija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- CAVENDISH, R. – LING, T. (1988). *Mitologija. Ilustrirana enciklopedija*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- FORTY, S. (2006). *Simboli*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- GERM, T. (2006). *Simbolika živali*. Ljubljana: Modrijan založba.
- GREGL, Z. – MIGOTTI, B. (1999–2000). Nadgrobna stela iz Siska. V: VAMZ.
- HAFNER, G. (1970). *Umetnost v slikah. Atene in Rim*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- HARVEY NORMAN (2017). Razstavní letak, november 2017.
- KNEZ, T. (1976). Arheološke najdbe iz Laškega. V: *Časopis za zgodovino in narodopisje*. Maribor: Zgodovinsko društvo.
- KOCH, W. (1999). *Umetnost stavbarstva*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- NESTOROVIC, A. (2017). Geme miniaturni dragulji. V: *National Geographic Slovenija*, december 2017. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
- PETIŠKA, E. (2014). *Stare grške bajke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PISCHEL, G. (1970). *Zgodovina umetnosti 1*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- PROSEN, M. – S. (2009). *Moč usode ali kako je veliki junak grškega bajeslovja Perzej prišel na nebo*. Radovljica.
- SCHWAB, G. (2017). *Najlepše antične pripovedke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SEMENZATO, C. (1979). *Svet umetnosti*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- ŠAŠEL KOS, M. (2000). Rimski napisi iz Šmarate. V: *Kronika*, št. 48. Ljubljana: Zgodovinsko društvo za Slovenijo.
- VELIKI SPLOŠNI LEKSIKON: v osmih knjigah. (1997–1998). Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- WOLF, R. E. – MILLEN, R. (1969). *Umetnost v slikah. Rojstvo novega veka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- ZADRAVEC, D. (2016). Včasih vojaška hiša, danes OŠ Olge Meglič. V: *Ptujčan*, 4. Ptuj: Mestna občina Ptuj.

6.2 Viri z medmrežja

<http://www.theoi.com/Pontios/Gorgones.html> [dostop: 12. 12. 2017].

<http://www.mythindex.com/greek-mythology/M/Medusa.html> [dostop: 12. 1. 2018].

<http://www.spodnjepodravci.si/osebe/megli%C4%8D-olga/371/> [dostop: 2. 1. 2018].

[https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_and_Andromeda_\(Titian\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_and_Andromeda_(Titian)) [dostop: 5. 1. 2018].

<http://www.theoi.com/Ther/Khrysaor.html> [dostop: 2. 1. 2018].

<http://mythman.com/andromeda02.html> [dostop: 2. 2. 2018].

<http://www.znanje.org/i/i25/05iv06/05iv0628/Mitoloska%20bica.htm> [dostop: 2. 1. 2018].

<http://arheon.org/akroterij-od-terakote> [dostop: 2. 1. 2018].

www.td-sempeter.si [dostop: 14. januar 2018].

<http://www.td-sempeter.si/sl/znamenitosti/grobnica-spektacijev> [dostop: 14. 1. 2018].

<http://www.maicar.com/GML/Medusa1.html> [dostop: 30. 11. 2017].

[http://www.wikiwand.com/bs/Meduz_a_\(mitologija\)](http://www.wikiwand.com/bs/Meduz_a_(mitologija)) [dostop: 30. 11. 2017].

<https://museum.ms/collection> [dostop: 14. 1. 2018].

http://kraji.eu/slovenija/lasko_staro_mestno_jedro/photos/slo [dostop: 14. 1. 2018].

<http://gevrilgroup.com/versace/gianni-versace-medusa-logo/> [dostop: 7. 12. 2017].

https://en.wikipedia.org/wiki/Versace#/media/File:Versace_logo.png [dostop: 7. 12. 2017].

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Ptolemaj> [dostop: 10. 2. 2018].

[https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_\(constellation\)#/media/File:Perseus_IAU.svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_(constellation)#/media/File:Perseus_IAU.svg) [dostop: 10. 2. 2018].

[https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_\(constellation\)#/media/File:Sidney_Hall_-_Urania%27s_Mirror_-_Perseus.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/Perseus_(constellation)#/media/File:Sidney_Hall_-_Urania%27s_Mirror_-_Perseus.jpg) [dostop: 10. 2. 2018].

<http://nl.ijs.si/e-zrc/podbevsek/html/pdb.2.1.html> [dostop: 8. 1. 2018].

[http://URN_NBN_SI_DOC-3QBTWVOV%20\(1\).pdf](http://URN_NBN_SI_DOC-3QBTWVOV%20(1).pdf) [dostop: 9. 1. 2018].

<http://zacaranimedknjigami.blogspot.si/2016/10/15-izjav-s-katerimi-je-j-k-rowling.html> [dostop: 8. 1. 2018].

http://harrypotter.wikia.com/wiki/File:Fluffy_Still_PS.png [dostop: 8. 1. 2018].

http://harrypotter.wikia.com/wiki/8_May [dostop: 18. 1. 2018].

<https://www.youtube.com/watch?v=PBfe9uX0Xk0> [dostop: 19. 1. 2018].

<https://www.youtube.com/watch?v=LKDMj4NpAll> [dostop: 18. 1. 2018].

[https://en.wikipedia.org/wiki/Medusa_\(band\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Medusa_(band)) [dostop: 9. 1. 2018].

https://www.svetavladar.si/_files/248/SNG_Maribor_abonma_za_vrtce_osnovne_in_srednje_sole.pdf [dostop: 9. 1. 2018].

<http://topbases.com/hr/pages/729872> [dostop: 3. 12. 2017].

<https://www.rtv slo.si/kultura/razstave/strasna-gmota-kac-in-oci-ki-spreminjajo-v-kamen/157723> [dostop: 17. 12. 2017].

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Perseus,_Benvenuto_Cellini,_Loggia_dei_Lanzi_Florenz-05.jpg [dostop: 6. 12. 2017].

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Perseus_Canova_Pio-Clementino_Inv969.jpg [dostop: 6. 12. 2017].

[https://hr.wikipedia.org/wiki/Meduz_a_\(mitologija\)](https://hr.wikipedia.org/wiki/Meduz_a_(mitologija)) [dostop: 8. 12. 2017].

http://www.regionalobala.si/novica/528_koprski-simboli-in-boginja-modrosti [dostop: 13. 12. 2017].

<http://www.delo.si/druzba/trip/starodavna-tarragona-rojstno-mesto-zloglasnega-poncija-pilata.html> [dostop: 13. 12. 2017].